

1. INTRODUCCIÓN

Cando se traballa nun laboratorio existe o perigo potencial dun ACCIDENTE xa que se manexan substancias perigosas e pode cometerse un erro na realización dun experimento. As medidas de seguridade nos laboratorios serven para protexer a saúde das persoas fronte aos riscos derivados da actividade realizada e para evitar accidentes e contaminacións dentro e fóra do laboratorio. A actitude no laboratorio debe ser correcta, prevalecendo o bo xuízo e sentido común. Non se deben gastar bromas, correr nin gritar.

MATERIAL PERSOAL OBRIGATORIO. En xeral, para os laboratorios con risco químico, físico e biolóxico, é obrigatorio levar bata, lentes de seguridade e luvas.

No caso de laboratorios onde non se manipulen axentes químicos ou biolóxicos, deberá considerarse, antes de eliminar a esixencia do uso de luvas ou de lentes de seguridade, que a protección ocular ou da pel será necesaria sempre que se poidan producir proxeccións. Por exemplo: traballo con vidro, po, labras e líquidos inocuos pero que puidesen estar quentes ou a temperaturas crioxénicas. O traballo con láser require do uso de lentes debidamente certificadas para un uso determinado.

2. PARA INGRESAR NO LABORATORIO

2.1. Normas xerais

- No laboratorio é obrigatorio utilizar sempre bata de manga longa. Manter en todo momento as batas abotoadas.
- Calquera tipo de ferida (especialmente nas mans) debe levarse cuberta, aínda que se utilicen luvas para o traballo.
- Débese coñecer o sinal de risco biolóxico e as condicións especiais, se as hai, antes de entrar no laboratorio. En particular as mulleres embarazadas deben comunicarllo ao responsable das prácticas por se houbera algún risco para a súa saúde

2.2. Normas específicas

A aplicación destas normas será aconsellada polo responsable de prácticas ou o persoal técnico de laboratorio nos casos en que sexa necesario.

- Evitarase o uso de lentes de contacto. Os usuarios de lentes de contacto non só non están protexidos contra proxeccións e bafos, senón que son máis vulnerables xa que a lente de contacto dificulta o lavado do ollo necesario tras unha proxección.
- Levar o cabelo recolleito.
- Non levar pulseiras, colgantes, mangas anchas, bufandas, pezas soltas. Tampouco sandalias ou outro tipo de calzado que deixe o pé ao descuberto.
- Non levar piercings (especialmente na lingua e nos beizos) debido a unha maior susceptibilidade a infeccións localizadas.

3. PARA PERMANECER NO LABORATORIO

3.1. Equipos de protección individual

Dependerán do tipo de laboratorio. De entre o seguinte equipo, a persoa responsable das prácticas indicará cal é o adecuado:

- Bata de laboratorio.

- Luvas desechables. En presenza do risco.
- Protección de ollos. En presenza do risco.
- Máscaras. En presenza do risco.

3.2. Hábitos persoais

- Non se pode comer, beber, aplicar cosméticos ou poñer ou quitar as lentes de contacto no laboratorio.
- Está prohibido fumar nos laboratorios.
- Non se poden gardar alimentos nin bebidas nas neveiras do laboratorio.
- Non se deben deixar obxectos persoais nas mesas de traballo ou andeis.

3.3. Identificación

- Sempre se debe ler a etiqueta e consultar a Ficha de Datos de Seguridade dos produtos antes da súa utilización, previa consulta a persoa responsable, cando sexa necesario.
- Non se debe utilizar nunca ningún reactivo que non teña a etiqueta do frasco.
- Deben etiquetarse adecuadamente os frascos e recipientes aos que se transvasou algún produto ou onde se fixeron mesturas. Identificarase o seu contido, a quen pertence e informarse sobre o seu perigo (reproducir etiquetaxe orixinal). Ademais, deberá levar a data na que se fixo.
- Non reutilizar envases para outros produtos sen quitar a etiqueta orixinal.
- Non superpoñer etiquetas.

3.4. Hábitos de traballo

- Seguir os procedementos e protocolos de traballo, establecidos para as tarefas que se van a realizar pola persoa responsable das prácticas.
- Non traballar NUNCA SÓ no laboratorio.
- Non facer actividade algunha non autorizada ou non supervisada.
- Manter a máxima orde e limpeza posibles dentro do laboratorio.
- Cando se realicen operacións con risco, deberá informarse ás persoas que non interveñen nelas.
- Utilizar sempre vitrinas de gases para todas aquelas operacións nas que se manipulen sustancias tóxicas ou volátiles.
- Traballar sempre con sistemas de extracción e renovación mecánica do aire conectados.
- Nunca inhalar, respirar, cheirar, tocar ou probar os produtos químicos nin os biolóxicos.
- Só no caso de que o mande o responsable cheirar as sustancias, e sempre con coidado.
- Deben manipularse as sustancias con coidado.
- Non verter nunca auga sobre ácidos concentrados. En caso de dúbida preguntar ao responsable de prácticas.
- Non traballar lonxe da mesa ou poyales nin colocar cousas no bordo.
- Empregar e almacenar sustancias en las cantidades mínimas imprescindibles.
- Recoméndase o uso de encendedores piezoeléctricos longos para os chisqueiros.
- Recoller materiais, reactivos, equipos, evitando acumulacións innecesarias.
- Os recipientes de produtos químicos deben quedar sempre pechados despois do seu uso.
- Empregar e almacenar sustancias nas cantidades mínimas imprescindibles.
- Non deben utilizarse centrífugas que non dispoñan de peche de seguridade.
- As desinfeccións do laboratorio, o material e os equipos virán determinados polo responsable das prácticas, que indicará os produtos para utilizar e a forma de desinfección.

3.5. Tubos de ensaio

- Os tubos de ensaio débense coller cos dedos ou con pinzas, nunca coa man.
- Quitar os tubos de ensaio de lado, utilizando pinzas. Non mirar ao interior do tubo, nin apuntar coa boca do tubo cara a outra persoa nin cara a un mesmo.
- Utilizar porta tubos e soportes. Non levar tubos nin produtos nos petos de batas.

3.6. Pipetas

- Prohibido pipetear coa boca.
- Os materiais biopeligrosos non se deben descargar á forza das pipetas. Deixar que a pipeta descárguese sobre a parede do recipiente.
- Ao pipetear na bancada do laboratorio, débese empregar papel absorbente sobre a bancada.
- Tirar as pipetas Pasteur contaminadas nun colector para utensilios punzantes de tamaño adecuado.
- Non se debe substituír unha pipeta por unha xiringa ou agulla.

3.7. Xiringas e agullas

- emprego de agullas, xiringas e outros obxectos punzantes debe estar limitado de forma estrita.
- As agullas e xiringas deben usarse soamente para inxección parenteral e aspiración de fluídos en animais de laboratorio e frascos con diafragma.
- Extremar as precaucións cando se empregan agullas e xiringas para evitar a autoinoculación e a xeración de aerosois durante a súa utilización e ao refugalas.
- Debe evitarse a xeración de aerosois.
- Non se deben encartar ou romper as agullas. Non se deben volver colocar en fúndaa ou protector, senón nun colector a proba de picotazos. Se descontaminarán, preferiblemente por incineración ou en autoclave, antes de refugalas (segundo indíqueo o responsable de prácticas).
- Débese empregar unha agulla con sistema de suxeición á xiringa ou, alternativamente, unha unidade xiringa-agulla desechable, na que a agulla é unha parte integral da xiringa.
- Encher a xiringa con moito coidado para minimizar as burbullas de aire.
- Expeler o aire, o líquido e as burbullas da xiringa colocándoa verticalmente coa punta da agulla no interior dun algodón humedecido con desinfectante.

3.8. Transvases

- Transvasar, sempre que sexa posible, cantidades pequenas de líquidos. En caso contrario preguntar ao responsable por unha zona específica para facelo.
- Evitar que haxa vertidos empregando embudes, dosificadores ou sifones.
- Efectuar os transvases de sustancias inflamables lonxe de focos de calor.

3.9. Eliminación de residuos

- Débese dispoñer de información e instrucións para a eliminación de residuos no laboratorio.
- Se por calquera causa non controlable houberse que verter algunha solución polo desaugadoiro, deberá neutralizarse previamente. Como norma xeral non se poderá verter ningunha sustancia perigosa polo desaugadoiro.
- Se por accidente ou calquera causa orixínase unha vertedura ao desaugadoiro engadir sempre moita auga.
- Non se poderá eliminar os residuos por evaporación.
- Está prohibido verter líquidos inflamables, tóxicos, corrosivos, perigosos para o ambiente (acuático, aéreo ou terrestre) ou con calquera outra característica de perigo, así como material biolóxico polos desaugadoiros ou sanitarios.

- Non tirar produtos, nin tecidos, nin papeis impregnados nas papeleiras.
- Non gardar botellas baleiras destapadas.
- Todos os materiais, líquidos ou sólidos, contaminados ou infecciosos, deben descontaminarse antes de reutilizalos ou refugalos. O exterior dos recipientes que conteñan os materiais contaminados que haxa que levar ao autoclave ou que teñan que ser incinerados lonxe do laboratorio, debe descontaminarse químicamente ou colocar o recipiente dentro doutro recipiente (previamente consúltao coa persoa responsable).

3.10. Material de vidro

- Refugar o material de vidro que presente defectos.
- Refugar o material que sufrise un golpe de certa consideración, aínda que non se observen hendiduras.
- Deixar as pezas defectuosas ou os anacos en bidóns específicos se se dispón deles.
- Non forzar a separación de vasos ou recipientes que quedasen obturados uns dentro doutros. Débense dar ao responsable do laboratorio para a súa apertura.

3.11. Accidente, derrame ou exposición accidental

- En caso de accidente, derrame ou potenciais exposicións, avisar inmediatamente ao responsable das prácticas. Rexistrarse o accidente en caso de cortes ou picotazos.
- Pel e ollos. Lavarse con abundante auga (se é nos ollos nun lavaojos). Nunca tentar neutralizar.
- Batas ou vestidos. Debe quitarse inmediatamente a roupa, lavándoa, ou colocarse baixo a ducha de emerxencia, segundo a magnitude da salpicadura.
- Inxestión. Non provocar o vómito excepto indicación expresa. Avisar ao Instituto de Toxicoloxía, Teléfono: 915620420.
- A persoa responsable das prácticas informará os estudantes da situación das duchas e lavaollos de emerxencia, do seu funcionamento e dos métodos de descontaminación e primeiros auxilios para os casos que se poidan presentar

3.12. Normas xerais de utilización de fontes produtoras de radiacións ionizantes

Todas as fontes produtoras de radiacións ionizantes utilizadas nas materias de prácticas deberán estar oficialmente ensaiadas e aprobadas de acordo coas disposicións regulamentarias de protección contra radiacións ionizantes.

Para unha manipulación segura das fontes radioactivas é necesario seguir estritamente as seguintes normas:

- Só poderán manipular as fontes de radiación as persoas autorizadas polo responsable da materia e baixo a supervisión del.
- Antes de utilizar unha fonte de radiación planificarase o experimento, co fin de optimizar tempos de exposición e procedementos. Mentres non se utilicen, as fontes conservaranse as condicións de seguridade e protección.
- Baixo ningún concepto sacaranse as fontes de radiación do laboratorio de prácticas sen autorización da persoa responsable.
- Durante a manipulación manterase a máxima distancia coa fonte de radiación compatible coas operacións para realizar.
- Os tempos de exposición manteranse tan baixos como sexa posible.
- No caso de que non sexan posibles os dous puntos anteriores, utilizarase unha blindaxe adecuada.
- Unha vez terminada a práctica, devolverase a fonte de radiación ás condicións de seguridade e anotarase a hora no correspondente rexistro.

- No caso de incidente notificarase ao momento a persoa responsable, quen determinará as medidas para adoptar.

Ademais destas normas, aplicaranse as recomendacións específicas ao tipo de fonte de radiación: fontes radioactivas encapsuladas, non encapsuladas, equipos de raios X con fins de diagnóstico médico (dentais, xerais, etc) ou industriais (difractómetros, etc). O responsable da materia poñerase en contacto co Servizo de Protección Radiolóxica co obxecto de establecer esas normas.

3.13. Maquinaria

- Tratar sempre a maquinaria móbil co máximo respecto (un movemento de descoido pode provocar feridas graves). Tomar todas as precaucións que se especifican para o manexo seguro da máquina. Seguir as instrucións do responsable das prácticas.
- Non tentar manexar as máquinas que non se coñecen.
- Non empezar a manexar a máquina sen a autorización do responsable das prácticas.
- Non eliminar aparellos de seguridade ou anular mecanismos de seguridade.
- Non deixar a máquina funcionando sen atención, sen asegurarse primeiro de que non é perigoso.
- Non engrasar, axustar ou limpar a máquina mentres estea a funcionar.

3.14. Riscos eléctricos

- Non usar enchufes ou clavixas en malas condicións. Non utilizar aparellos cos cables en mal estado.
- Informar inmediatamente de todos os fallos eléctricos a persoa responsable das prácticas e poñer fóra de uso o equipo afectado.
- Non tocar aparellos eléctricos coas mans húmidas ou se se atopan sobre superficies molladas.
- Non verter líquidos sobre os enchufes. Colocar os cables e as conexións de forma que non poidan entrar en contacto coa auga.
- Evitar o uso de prolongadores de enchufes.
- Quitar a enerxía das máquinas ou equipos antes realizar operacións de mantemento, asegurarse de que ninguén pode conectalas inesperadamente e asegurarse da ausencia de tensión.
- Para suprimir a tensión da zona de traballo avisarase ao responsable do laboratorio.
- Se algunha persoa queda atrapada nun circuíto eléctrico, non tentar liberala sen previamente cortar a corrente. No caso de que non fose posible cortar a corrente, debe tratar de liberar á persoa protexéndose debidamente, por exemplo utilizando un pau, unha cadeira ou calquera outro obxecto de material illante (madeira, plástico) que se atope seco. O risco será menor se collemos á persoa pola roupa no canto de collela pola man, a cara ou calquera parte descuberta do corpo. É especialmente perigoso collela polas axilas por estar húmidas.

3.15. Incendio

- A persoa responsable das prácticas informará os estudantes da situación dos elementos de seguridade existentes no laboratorio ao comezo de cada quenda de prácticas.
- Vías de evacuación. Todas as escaleiras, corredores e portas de saída deben manterse despegadas en todo momento. Non utilizar estas zonas para almacenar produtos ou equipos.
- Informar sen perda de tempo sobre o recalentamiento dos equipos, enchufes ou cables eléctricos e tamén de calquera cheiro para queimado ou a gas.

4. AO DESCUBRIR UN INCENDIO

- Dar a alarma ao momento. Avisar ao responsable da práctica. Apertar o botón de alarma máis próximo.
- Manter a calma, non gritar. Seguir as instrucións dadas polo responsable da práctica e polo persoal dos equipos de emerxencia.
- Non expoñerse, baixo ningunha circunstancia, a un perigo por propia iniciativa.
- Apagar os lumes pequenos tapándoos, sen utilizar auga.
- Se prende lume na roupa, utilizar a ducha de emerxencia ou a manta de seguridade.
- Se se evacua o laboratorio, pechar as portas ao saír.

5. EN CASO DE EVACUACIÓN

- Manter a calma en todo momento, non gritar, non fomentar situacións alarmistas. Seguir as instrucións do responsable da práctica e do persoal dos equipos de emerxencia.
- Desconectar os equipos eléctricos e de calor.
- Non entreterse recollendo obxectos persoais.
- Abandonar o edificio pola saída máis achegada a nós. Camiñar con rapidez, pero sen correr, xa que unha caída pode obstaculizar o camiño de evacuación e producir a aglomeración e a caída doutras persoas, con graves consecuencias.
- Axudar a evacuar ás persoas con minusvalías que se atopen no laboratorio.
- Non utilizar os ascensores.
- Pechar portas e xanelas, asegurándose que non quede ninguén no interior do recinto. Non pechar con chave.
- Eliminar obstáculos en portas e camiños de evacuación.
- Durante a evacuación non retroceder a buscar a outras persoas, nin obxectos persoais.
- Se hai fume, camiñar arrastrándose e cubrir o nariz e a boca cun pano ou outro tipo de peza.
- Abandonado o edificio, dirixirse á zona de reunión exterior, guiados polo persoal dos equipos de emerxencia e comprobar posibles ausencias. Comunicalas ao persoal dos equipos de emerxencia. Non abandonar a zona de reunión ata que se dea a orde. Esperar instrucións.
- Se por algunha razón non se pode chegar a zona segura, deberán comunicalo se é posible ao Posto de Dirección da Emerxencia (conserjería do centro), e pedir axuda a través das xanelas.

6. AO CONCLUIR A SESIÓN

- Asegurar a desconexión de equipos, auga e especialmente de gas ao finalizar as tarefas.
- As luvas deberán quitarse coidadosamente e se é necesario se descontaminarán co resto dos residuos segundo indique o responsable das prácticas.
- Deben lavarse as mans antes de saír do laboratorio, e antes de ir ouriñar, xa que moitos dos produtos (fluídos, toxinas, etc.) absórbense pola mucosa xenital e poden causar lesións.
- Non desprazarse fose do laboratorio coa roupa de traballo.
- Antes de saír do laboratorio retirar bátaa e o resto do equipo de seguridade e gardalos nunha bolsa de plástico exclusiva para ese uso.
- Está prohibido entrar con bata de laboratorio nas cafeterías, restaurantes e bibliotecas da Universidade.

.....
Boletín para a persoa responsable da práctica

PRÁCTICAS E TRABALLOS DE CURSO E INVESTIGACION EN LABORATORIOS

Eu _____ con D.N.I. _____

Matriculado no Grao/Máster de _____

Na materia de _____, funi informado e son coñecedor do contido deste documento e comprométome a cumprir as normas de traballo e seguridade que se me indican.